

TIDSKRIFT FÖR POLITISK FILOSOFI
NR 3 2015 | ÅRGÅNG 19

Bokförlaget THALES

Inledning

IDROTT I ALLMÄNHET har en könssegregerad historia, med dam- respektive herrklasser i flertalet grenar. Historiskt är ridsporten inget undantag. Ridsport är tvärtom en av de olympiska grenar som sist öppnades för kvinnor. Idag är ridsporten dock helt könsintegrerad, samtidigt som den är feminint genuskodad. Detta placerar ridsporten i en ganska unik position. Som en av få könsintegrerade idrottsgrenar utmanar ridsporten – eller bör ha kapacitet att utmana – könsdikotomin, det vill säga föreställningar om könens olikhet.

I den här artikeln kommer jag att visa hur den feminint genuskodade ridsporten och dess (kvinnliga) utövare sexualiseras, genom att visa exempel på detta samt diskutera aspekter av vad sexualisering av idrott kan vara. Det finns också teoretiker som vill visa hur kvinnors idrottsutövning har potential att utmana föreställningar om vad kvinnor bör göra och vad kvinnokroppar kan göra. Jag vill visa hur även ridsport har sådan potential, men att denna dränks i eller döljs av sexualisering och trivialisering.

Susanna Hedenborg skriver »In sport boundaries of gender ideals can be pushed, and conflicts regarding the existing order can be staged and negotiated. Therefore, studies of sport are of special interest for the understanding of how and why a gender order is reshaped, or continues to be reproduced.» (Hedenborg 2015: 552). Jag menar att ridsporten är ett utmärkt exempel på en sport som lämpar sig för det, och jag kommer i den här artikeln att koncentrera mig på hur sexualiseringen av ridsporten ser ut. Sexualiseringen av ridsporten går utöver, och ser annorlunda ut än en hel del av det som diskussionen om idrottens sexualisering i allmänhet brukar handla om.

Det är min uppfattning att vi behöver förstå hur ridsporten sexualiseras för att kunna förstå dess potential som arena för vidgade

genuspositioner, eller rättare sagt för att kunna se hindren för att denna potential utvecklas. Därutöver dras ridsporten med låg status som sport betraktad på ett sätt som i viss mån liknar den status som damidrotten har jämfört med herridrotten. Ridsport är förvisso varken dam- eller herridrott, utan könsintegrerad idrott, men dess status är mer lik damidrottens än herridrottens. Sexualiseringen av ridsporten bidrar till att ridsporten trivialiseras, vilket även ridsportens låga status gör. Jag kommer att visa hur detta bidrar till att skapa en bild av ridsporten som snarare könsrollskonserverande än som en sport med kapacitet att utmana genusnormer.

Låg status

RIDSPORTENS LÅGA STATUS syns (eller syns inte) till exempel genom att ridsporten ägnas ett mycket litet utrymme på dagstidningarnas sportsidor. En studie visar att ridsporten upptar ungefär en procent av sportsidorna (Eriksson & Norblad 2008). Sedan hoppryttaren Rolf-Göran Bengtsson vann Jerringpriset 2011 verkar rapporteringen om ridsport ha blivit mer omfattande, men det har inte studerats systematiskt. Priset ledde till en ganska intensiv debatt. Formen för röstningen ifrågasattes då den ansågs ha möjliggjort vad som beskrevs som en kupp från ridsportorganisationernas sida, för att på orättmätig grund rösta fram en ryttare som en stor idrottare utsedd av folket (Andersson 2012). Debatten tydliggjorde ridsportens udda ställning bland sporter genom att ryttare till den grad ifrågasattes som idrottare (Nyrell 2012), med kommentarer som »det är ju hästen som gör jobbet», som Lasse Anrell uttryckte det i Aftonbladet (12-01-17). Det här är inte det enda tillfället då ridsport har behandlats nedlåtande på sportsidorna (se Andersson 2010); vi har till exempel fått se kommentarer som »dressyr är inget för vanliga människor» (Härd i Göteborgsposten 07-02-23).

Även utanför sportsidorna märks ridsportens låga status jämfört med andra sporter. Jag får till exempel många mail från unga ryttartjejer runt om i landet som berättar att vuxna i deras omgivning säger saker som »Ridning är ingen riktig sport» och »Hästar är bäst på smörgås.» Skolflickor hör av sig och berättar om hur deras idrotts-

lärare inte låter dem ta upp ridningen då de har i uppgift att skriva träningsdagböcker och bokföra den tid de lägger på idrott på fritiden. Det finns dock mig veterligt ingen systematisk studie av detta.

När det gäller medierapporteringen om sport, hävdar Rod Brookes (2002) att den är formad av föreställningar om vilka grenar som är lämpliga för män respektive kvinnor. Det medför större utrymme i media för sporter som präglas av maskulint kodade egenskaper, som snabbhet och styrka, medan mindre utrymme ägnas åt sporter som präglas av feminint genuskodade egenskaper, som till exempel smidighet och skönhet.

Ridsporten är intressant i sammanhanget, då den har ändrat genuskodning från maskulin till feminin, utan att det är särskilt troligt att själva ridningen har ändrat karaktär på något nämnvärt sätt. Det är inte heller självklart om det är maskulint eller feminint genuskodade egenskaper som präglar ridsporten, åtminstone inte givet hur det ser ut vid stora mästerskap, vilket ju är vad media mestadels rapporterar om. Historiskt har också beskrivningen av ridning förändrats; från att ha beskrivits som lämplig för män och präglad av traditionell militär maskulinitet – vilket väl får antas innefatta sådant som styrka – har den senare kommit att beskrivas som lämplig för kvinnor, då kvinnors mjukhet och lätta händer framhålls som fördelar för en ryttare (Hedenborg 2007; även Hedenborg & Hedenborg White 2013).

Könsintegrerad sport

RIDSPORTEN ÄR EN helt könsintegrerad idrott. Män och kvinnor tävlar mot varandra på samma villkor i samtliga grenar.¹ Enligt ridsportens tävlingsreglemente gäller samma klädsel för både män och kvinnor. Klädseln är traditionellt sett herrkläder, eller varianter av kläder som har burits av män till häst, med ridstövlar, ridbyxor, kavaj eller frack, hjälm eller hatt, samt handskar. Detta gäller för de olympiska grenarna hoppning, dressyr och fälttävlan. I andra grenar, som tävling med islandshäst eller i westernridning, tävlar också män och kvinnor mot varandra på samma villkor, och reglerna föreskriver samma klädsel för båda könen.

Helena Tolvhed menar att idrotten och dess vedertagna könssegregation (i så gott som samtliga idrottsgrenar), bidrar till att befästa könsdikotomin och att könssegregationen inom idrotten bidrar till att könsdikotomin befästs även utanför idrotten (Tolvhed 2007; även Pfister 2010). Jag har inget att invända mot det, men om det stämmer borde den helt könsintegrerade ridsporten inte bidra till att befästa könsdikotomin, vare sig inom eller utom idrotten. Situationen verkar dock vara mer komplicerad än så.

Ett tecken på att ridsporten inte bidrar till att befästa könsdikotomin är att ridsporten inte kan drabbas av sådana affärer som då den sydafrikanska friidrottaren Caster Semenyas könstillhörighet ifrågasattes efter att hon vunnit 800 meter för damer i friidrotts-VM i Berlin 2009 (t. ex. Lindblad i *Svenska Dagbladet* 09-08-19). Eftersom det inte har någon idrottslig betydelse om en tävlingsdeltagare i ridsporten är man eller kvinna, spelar det heller ingen roll om hens könstillhörighet skulle framstå som oklar. Ridsporten visar alltså, till skillnad från flertalet andra idrotter, att könssegregation inte alltid är önskvärd eller nödvändig. Det kan i sin tur sägas utmana de kategoriseringar som organiserar och kontrollerar idrotten. I ridsport kan unga tjejer vinna över medelålders män, och omvänt.

Varken män eller kvinnor har någon uppenbar fysiologisk fördel i ridsporten, men män utklassar ändå kvinnor på de högsta nivåerna (trots att rekryteringen och breddidrotten är så starkt kvinnodominerade). Det finns alltså andra faktorer som påverkar mäns respektive kvinnors förutsättningar för en internationell karriär som ryttare. Exempel på det är sådant som könsnormativa förutsättningar för prioriteringar mellan idrotten och familjelivet (Dapher 2013). Ridsport är mer tidskrävande än många andra idrotter, och dessutom är ryttares karriärer ofta många år längre än flertalet andra idrottares. Dessa två faktorer bidrar inte nödvändigtvis till att underlätta kombinationen av en elitsatsning och att ha huvudansvaret för en familj. Vidare är ridsporten riktigt resurskrävande att utöva på internationell nivå, då hästarna är oerhört dyra i inköp. Mycket få kvinnor har det ekonomiska utrymme som krävs för att kunna hålla sig med sådana hästar.

De könsintegrerade tävlingarna medför alltså inte automatiskt jämställda villkor inom ridsporten, och utplånar inte automatiskt effekterna av att män och kvinnor lever under olika villkor både i idrottsvärlden och i samhället i stort.

Varför rider tjejer?

DET FINNS GANSKA lite forskning om ridsport. Varken idrottsforskningen eller ungdomskulturforskningen har ägnat särskilt mycket uppmärksamhet åt ridsporten eller de tjejdominerade ungdomskulturer som utvecklas i stallen (Lunde 2014). Erfarenhetsmässigt möter ryttartjejer ofta frågor som ›Varför rider tjejer?› eller ›Varför tycker tjejer så mycket om hästar?›. I en tidigare studie har jag undersökt hur sådana frågor ställs och besvaras, utifrån att så många ryttare pratar om det, medan det finns så förhållandevis få skriftliga belägg (Andersson 2010). Vid den tid då jag arbetade med studien, saknades forskning på området nästan helt. Även icke-vetenskapliga texter om ryttartjejer och samtida stallkultur förekom mycket sparsamt. Min studie kom därför att omfatta ett spretigt textmaterial som innefattade allt från studentuppsatser till bloggar och dagstidningsartiklar mer mera. Frågan om varför tjejer är så intresserade av hästar ställdes här och var, och jag fann att svaren – som ofta formuleras av frågeställaren själv – på den där frågan kan sorteras under följande fem påståenden:

Tjejer tycker om hästar och ridning därför att:

- det är sexuellt stimulerande att sitta i en sadel;
- hästintresset är ett slags förberedelse för kärleken till en man (alltid en man);
- ridningen är ett sätt att symboliskt tygla mäns sexualitet;
- ridningen och omsorgen om hästarna gör det möjligt att odla kvinnliga och moderliga dygder, som tjejen kommer att behöva senare i livet (som maka och mor);
- stallet utgör en frizon från de krav som ställs på tjejer i samhället.

De här påståendena om ryttartjejjers hästintresse kan formuleras mer eller mindre överseende och mer eller mindre vulgärt. Men det

som sker är alltså att någon annan än hästtjejen själv finner det påkallat att förklara *varför* hon är intresserad av hästar och ridning. Och det är uppenbart orimligt att tjejen själv skulle ha förklarat sitt intresse med något av de här påståendena. Det är betydligt mer troligt att hon säger att hon rider för att det är roligt och spännande, eller något liknande.

De här påståendena om grunden för tjejers hästintresse handlar alla direkt eller indirekt om sex. Hästintresset, eller ryttartjejen själv, sexualiseras. Jag kommer senare att återvända till de här påståendena, samt visa exempel på hur de kan uttryckas.

Idrottens sexualisering

ATT IDROTTON SEXUALISERAS är inte ett problem som rör ridsporten enbart. Tvärtom finns det en ganska omfattande diskussion i ämnet. Till exempel skriver Karin Redelius att det har funnits en »allmän politisk oro som rörde den ökade förekomsten av sexualiserade bilder i olika media, främst i reklamsammanhang, dels på internet.» (Redelius 2007: 3). Bilder av företrädesvis kvinnliga idrottare som sexualiseras genom klädsel, poser och attribut är vad som oftast avses med sexualisering av idrotten, men framställning i bild är bara en aspekt av det. Sexualiseringen av ridsport och ryttartjejer innehåller andra aspekter, medan just sexualiserande bilder av ryttare verkar förekomma rätt sällan. De tävlingskläder som föreskrivs av ridsportens tävlingsreglemente lämnar inget utrymme för en tävlande ryttare att klä sig utmanande.²

Tolvhed menar att sexualisering är ett slags process som bland annat innefattar att kön och kvinnlighet påpekas så ofta att det närmast karaktäriserar hur kvinnliga idrottare framställs i media, och att det alltså inte enbart handlar om sexualiserade bilder. Media fördjupar sig också i kvinnliga idrottares familjeliv på sätt som kan få idrotten att framstå som en aktivitet kvinnan ägnar sig åt »vid sidan av» sin familj. Manliga idrottare beskrivs betydligt mer sällan på det sättet (Tolvhed 2007). Susanna Radovic och jag har bland annat visat att frågor om hur det går till att kombinera idrottskarriären med familjen oftare ställs till kvinnliga ryttare än till manliga

(Andersson & Radovic 2011; även Brookes 2002). I linje med Tolvheds resonemang vill jag vidga förståelsen av vad sexualisering av idrotten är, till att också innefatta sådant som kommentarer och anspelningar kring relationen mellan idrottsutövarens idrott och hens genusposition och sexualitet. Jag menar att det är fråga om sexualisering även när de sexuella anspelningarna är av ganska indirekt natur. Dit vill jag till exempel räkna de förklaringar till tjejjers hästintresse som jag listar ovan och de sätt på vilka kvinnliga ryttare i högre grad än manliga beskrivs utifrån sina familjesammanhang.

Enligt Tolvhed har kvinnors idrottsutövning potential att utmana föreställningar om kvinnlighet och vad kvinnokroppar kan göra. Idrott erbjuder möjligheter att visa kvinnor i positioner som framhäver styrka, kraft, kontroll och beslutsamhet (Tolvhed 2007: 61). Det är min uppfattning att ridsport är en av de idrotter som möjliggör det, inte minst med tanke på hur stora hästar är. Det skulle kunna ligga nära till hands att tolka ryttare som (kvinnlige) idrottare som utövar just kontroll, kraft, styrka och beslutsamhet. Sådana tolkningar av ridsport och ryttare bidrar inte heller till att sexualisera ridsporten och könsstereotypisera kvinnliga ryttare – det vore åtminstone möjligt att formulera de tolkningarna så att det undviks. Dock verkar vi behöva vända oss till ryttartjejerna själva för att få ta del av den typen av beskrivningar eller tolkningar av ridsporten (se Forsberg 2012; Forsling 2001).

Som jag skriver ovan, visar min studie exempel på sexualiserande påståenden om tjejjers intresse för hästar och ridning. Mest uppenbart är det kanske när det gäller påståendet att det skulle innebära sexuell njutning för en kvinna att sitta i en sadel, till exempel uttryckt som »hö, hö, det vet man väl varför tjejer gillar att rida» (Matthis 99-09-30).

Påståendet att hästarna och ridningen hjälper ryttartjejer att utveckla feminina dygder som de kommer att behöva som vuxna kvinnor kan formuleras som att omsorgen om hästarna är ansvarsfull på ett sätt som korrelerar med kvinnors ansvar för sina barn: »Women and girls have the natural maternal instinct to want to take care of and raise children, and horses enable them to act on

that instinct.» (Tadlock 2007) Detta är ett exempel på sexualisering genom att betona kön i beskrivningen av ryttartjejer, och att könsstereotypisera dem. Vad gäller påståendet att hästintresset symboliskt handlar om tjejers behov av att kontrollera mäns sexualitet, menar barnkulturskribenten Gunilla Lindstam (med stöd av Bruno Betelheim) att psykoanalytiska undersökningar visar att ett överdrivet hästintresse kan ge flickan känslan av att tygla mannens sexualitet (Lindstam 1982: 19).

Även påståendet att tjejen kommer att sluta rida när hon träffar en kille, kan ses som en – om än ganska indirekt – sexualisering. Det är nämligen fram till dess att den förgivettaget heterosexuella tjejen träffar just en kille, som hästarna och ridningen kan hålla henne sysselsatt. Därefter kommer hennes liv istället att handla om killar och män. Vuxenvärlden och till och med hästböckerna upprepar »subtillt, hånfullt eller brutalt redan från början» för den unga ryttartjejen att hon snart kommer att skaffa pojkvän istället för älsklingshäst (Milles 1999). Hästböcker (böcker som unga ryttare läser som en del av sitt hästintresse) bidrar ganska ofta till bilden av att efter några tidiga ungdomsår som ryttare, kommer tjejen istället att bli intresserad av killar. Ett exempel är då en huvudperson pratar med sin mamma om killar och kärlek och kommer fram till att hennes ponny Robot är viktigast för henne. Mamman svarar: »Låt Robot vara det du. Ett tag till.» (Hallberg 2000; kommenterad i Eriksson 2004).

Konstaterandet att tjejen snart kommer att sluta med hästar för att istället intressera sig för pojkar, implicerar inte ensamt att hästintresset förbereder tjejen för en viss position i sitt liv som kvinna, utöver att hålla henne sysselsatt tills vidare. Men nog uttrycker det ett ganska brutalt relationsideal för en ung kvinna: i livet med killen kommer hästintresset inte att få plats. Det är ett exempel på sexualisering, om än indirekt, där stereotypa feminina egenskaper är det som betonas hos den kvinnliga idrottsutövaren.³

Det sista påståendet som jag listade ovan, att stallet är en frizon från de krav som samhället för övrigt ställer på tjejer, erbjuder något motstridiga tolkningsmöjligheter. En tolkning är att se påståendet som ett uttryck för sexualiseringen av ryttartjejers idrottande.

Vi möter till exempel uppfattningen att »Flickor och pojkar behöver inte mötas jämt och ständigt. Skulle det komma in lika många pojkar i stallet skulle de ta över direkt, eftersom de är mer framåt.» (Stefan Holm i *Aftonbladet* 01-10-12). Det är ännu ett sätt att betona kön och stereotypa könsrelaterade egenskaper, där dock stallet kan erbjuda en miljö där man slipper förhålla sig till sådant. Det finns också exempel där stallet som frizon lyfts fram med hänvisning till att tjejer inte behöver vara måna om sitt utseende i stallet på samma sätt som i andra sociala sammanhang, och att stallet erbjuder andra sätt att vara tjej eller kvinna på, än de tjejerna annars upplever (Forsberg 2007).

Å andra sidan visar Carolina Lunde att ryttartjejer snarast har en mer komplicerad kroppsuppfattning och lever under starkare tryck att vara smala än många andra idrottande tjejer (Lunde 2014). Det tyder inte på att stallet fungerar som frizon, åtminstone inte från smala kroppsideal.

Det jag finner mest problematiskt med uppfattningen att stallet fungerar som en frizon för tjejer är den implicita antydning om att där enbart tjejer är, är inte samhället. Den spretighet som studier på området visar kan kanske sammantaget tolkas som att förvisso det genusnormativa trycket som tjejer står under i samhället, också är närvarande i stallet, men att stallet samtidigt erbjuder ytterligare möjligheter. Att stallet också kan vara en arena för vidgade genuspositioner, och därmed har potential att utmana föreställningar om feminitet och vad kvinnors kroppar kan göra och gör, diskuterar jag i det avslutande avsnittet nedan.

Vad utmanar ridsporten?

EFTERSOM RIDSPORT ÄR feminint genuskodat borde det alltså inte vara direkt utmanande att tjejer och kvinnor rider; tvärtom är det snarare vad man kunde förvänta sig. Men i så fall har vi inte någon förklaring till de nedlåtande och sexualiserande attityder till ridsport som ryttare möter, och som jag har visat exempel på ovan. Om kvinnors ridsportutövning inte är utmanande, varför behandlas den då så nedlåtande och sexualiserande?

Som framgått kan ridning tolkas och beskrivas på många sätt. Ett sätt är att se ridsporten som ganska en riskabel verksamhet.⁴ Dessutom är skötseln av hästarna och stallet både tung och smutsig. Trots att detta är sysslor som utförs av tjejer och kvinnor är ridsporten, inte minst när det gäller de yngre utövarna, omgärdad av ett slags rosa gullighet som vore stallet i verkligheten ungefär som leksaksbutikens My Little Pony-avdelning. Denna föreställning går igen i glittriga saker och kläder även i ridsportbutikerna. På något sätt förmår inte ridsportens smuts, blåmärken och frakturer riktigt övervinna bilden av något mycket feminint och gulligt (Singleton 2013).

De senaste decenniernas forskning, om än ännu sparsamt förekommande, visar dock att ryttartjejerers självbild snarare handlar om styrka, mod och kompetens, och att stallet är en arena för att utveckla självförtroende och entreprenörsegenskaper (se t. ex. Forsberg 2007; även Hauge m. fl. 2014).

Där ryttartjejer möter en omgivning som talar om ridningen som en skola i feminina dygder och dessutom ifrågasätter om ridsporten alls är en sport, talar ryttartjejer själva i helt andra termer. På diskussionsforum och i bloggar, beskriver ryttartjejer hur små de var i början, »vi var små som hästskitar», och hur stora hästar de skötte och red. »Vad det handlade om egentligen? Jo det du, det handlade om hur man går från liten hästskit till den som bestämmer... DET är vad stallet handlar om...».⁵ En annan skriver »Den populära bilden av hästtjejer är som sagt att de lockas av gullet. Att få ta hand om, pussa och älska. Och ja, detta är som sagt närvarande. Men att syssla med hästar handlar precis lika mycket om makt. Detta är inget som någonsin brukar diskuteras när folk ler åt stalltjejernas enorma dedikation och kärlek till hästarna. Att det handlar lika mycket om maktutövning.»⁶ Vi finner den här bilden även i populärkulturen, som i följande textrad i Frida Hyvönens låt Pony (från albumet *Silence is Wild*, 2008): »A stable is where you learn to be in charge and not take shit.»

Under de senaste två decennierna har det långsamt kommit fram forskningsstudier och andra texter där ridsportens och stallmiljöer-

nas potential när det gäller att vidga genusroller framträder. Här visas hur stallen är miljöer som inte handlar om att sexualisera tjejer, utan om tjejers styrka och mod, och om hur smutsiga de blir. De sexualiserande påståendena om tjejers hästintresse och att de tillbringar så mycket tid i stallet för att utveckla heterofeminina dygder framstår som formulerade på långt avstånd från ridsporten och stallmiljöerna. Genom forskning där man faktiskt tittar på stallmiljöerna och utifrån andra frågeställningar tar del av vad ryttare har att säga, får vi bilder tagna på betydligt närmare håll. Närmare betraktad framstår det som väldigt troligt att ridsporten kommer att visa sig vara betydligt mer utmanande, och ha en potential som de sexualiserade påståendena om ridsport döljer snarare än visar.

Tolvhed (2007) skriver att sexualisering är en del av trivialiseringen av kvinnligt idrottande. Jag menar att det i hög grad är tillämpligt på ridsporten genom den sexualisering och trivialisering av ryttartjejer som jag har visat här. Från den position där man hamnar när ens intressen trivialiseras på sexualiserande vis är det ofta svårt att ta sig ton. Det är en god del av förklaringen till att så många missar att se stallets potential som arena för vidgade feminina (och maskulina) genuspositioner, vilket i sin tur bidrar till att bevara den rosagulliga bilden av ridsporten, bredvid de sexualiserade påståendena. Potentialen finns där just genom att stallet erbjuder såväl tunga, smutsiga och ibland skrämmande utmaningar, som öm omvårdnad och trygghet tillsammans med stora, (oftast) snälla djur.

→

Petra Andersson är forskare i filosofi vid Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori, Göteborgs universitet.

Noter

¹ Undantaget är voltige, som närmast är att betrakta som gymnastik till häst, lite likt cirkusnummer med hästar.

2 En rätt extrem form av sexualisering av ryttare är bruket av ryttarutrustning i en del pornografi samt sexuella rollspel som pony play. Jag går inte in på det vidare i det här sammanhanget.

3 Detta diskuteras ganska utförligt i Hedén, Matthis & Milles (2000). Jag diskuterar det i relation till hästböcker i ett blogginlägg hos *Barnboks nätet*, Hästbokstema! 14-09-08.

4 Ridsporten är den mest skadedrabbade av de idrotter som ingår i Riksidrottsförbundet.

5 Citaten är från Bloggen rolfn.se (2007), citerade i Svenska ridsportförbundets skrift *Stallet – en jordnära ledarskola*, s 3.

6 Citatet är från Bloggen I Are Lisa, »Om varför tjejer egentligen rider. Och varför ingen vill lyfta på det locket», 11-01-01.

Referenser

- ANDERSSON, PETRA & SUSANNA RADOVIC (2011) »Elitidrott som en paus från barnen? En undersökning av könsstereotyper i dagspressens rapportering av idrott», *Idrottsforum.org*.
- ANDERSSON, PETRA (2010) »Ingen riktig sport», i: Jonna Bornemark & Ulla Ekström von Essen (red.) *Kentauren: Om interaktion mellan häst och människa*, Södertörns högskola.
- ANDERSSON, PETRA (2012) »Vi skrämmer sportjournalisterna», *Hippson.se*. <http://www.hippson.se/artikelarkivet/kronikor/kronika-vi-skrammer-sportjournalisterna.htm?qStr=stallet>.
- ANDERSSON, PETRA (2014) »Hästbokstema» *Barnboks nätet*, 14-09-08. <http://barnboksnetat.blogspot.se/2014/09/hastbokstema-gastbloggare-petra.html>.
- ANRELL, LASSE (2012) »Fel låt vann...», *Aftonbladet*, 12-01-17.
- BROOKES, ROD (2002) *Representing Sport*, London: Bloomsbury Academic.
- DASPHER, KATHERINE L. (2013) »Beyond the Binary: Gender Integration in British Equestrian Sport», i: Miriam Adelman & Jorge Knijnik (red.) *Gender and Equestrian sport: Riding around the World*, London: Springer.
- ERIKSSON, JOSEFIN & TOVA NORBLAD (2008) *Manlig elit och »osynliga» tjejer. En studie över ridsportbevakningen i svensk dagspress*, Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- ERIKSSON, MALIN (2004) *Hästbokens budskap – en tematisk läsning av tre hästböcker utgivna efter 1999*, Genusvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- FORSBERG, LENA (2007) *Att utveckla handlingskraft. Om flickors identitetsskapande processer i stallet*, Luleå tekniska universitet, Institutionen för Pedagogik och lärande.
- FORSBERG, LENA (2012) *Manegen är krattad: Om flickors och kvinnors företagsamhet i hästrelaterade verksamheter*, Luleå tekniska universitet.
- FORSLING, SVEN (2001) *Flickan och hästen. Bilder från ett hem för statlig tillsyn*, Statens institutionsstyrelse.
- HAUGE, HILDE M.FL. (2014) »Equine-assisted activities and the impact on perceived social support, self-esteem and self-efficacy among adolescents – an intervention study», *Journal of Adolescence and Youth*, vol. 19, nr. 1, ss. 1–21.
- HALLBERG, LINN (2000) *Riv inte, Robot*, Stockholm: Rabén & Sjögren Förlag.

- HEDÉN ANNE, MOA MATTHIS & ULRIKA MILLES (2000) *Över alla hinder*, Stockholm: Albert Bonniers Förlag.
- HEDENBORG, SUSANNA (2007) »Female Jockeys in Swedish Horse Racing 1890–2000: From Minority to Majority», *The International Journal of the History of Sport*, vol. 24, nr. 4, ss. 501–519.
- HEDENBORG, SUSANNA & M. HEDENBORG WHITE (2013) »From Glamour to Drudgery – Changing Gender Patterns in the Equine Sector: A Comparative Study of Sweden and Great Britain in the 20th Century», i: M. Adelman och J. Knijnik (red.) *Gender and Equestrian Sport: Riding Around the World*, London: Springer.
- HEDENBORG, SUSANNA (2015) »Gender and Sports within the Equine Sector: A Comparative Perspective», *The International Journal of the History of Sport*, vol. 32, nr. 4, ss. 551–564.
- HOLM, STEFAN (2001) »Stallet – alla tjejeers ställe», *Aftonbladet*, 01-10-12.
- HÄRD, MATS (2007) »Dressyr – träkgigare än Frölundas powerplay», *Göteborgs-Posten*, 07-02-23.
- NYRELL, SOFIA (2012) »Är ridning sport? En etnologisk studie om föreställningar kring ridsport i media», Institutionen för kulturvetenskaper, Lunds universitet.
- I Are Lisa, »Om varför tjejer egentligen rider. Och varför ingen vill lyfta på det locket», 11-01-01. <http://iarenelisa.blogspot.se/2011/01/om-varfor-tjejer-egentligen-rider-och.html>.
- LINDBLAD, ANDERS (2009) »Ifrågasatt guld: är hon en han?» *Svenska Dagbladet*, 09-08-19.
- LINDSTAM, BIRGITTA (1982) »Hästboken som kärleksroman», *Barn och Kultur*, nr. 1982:1.
- LUNDE, CAROLINA. (2014) »Ridtjejer mer negativa till sina kroppar», *Svensk idrottsforskning* 2014:3.
- MATTHIS, MOA (1999) »Freud i stallet: Psykoanalysen som kulturkritisk inspirationskälla», föredrag vid Bokförlaget Natur och Kulturs symposium kring *Samlade skrifter av Sigmund Freud Band V*, Stockholm, 99-03-10.
- MILLES, ULRIKA (1999) »Hästens bön: En dödlig historia om hur flickor lär sig älska och förlora eller Varför måste alla som jag älskar slaktas?» i: Hedén m.fl., *Över alla hinder. En civilisationshistoria*, Stockholm, Albert Bonniers Förlag.
- PFISTER, GERTRUD (2010) »Women in sport – Gender Relations and Future Perspectives», *Sport in Society*, vol. 13, nr. 2.
- REDELIUS, KARIN (2007) *Sexualisering av idrottens offentliga rum. FoU-Rapport 2007:2*, Riksidrottsförbundet.
- SINGLETON, ELLEN (2013) »Romancing the Horse: Adventure and Femininity in Juvenile Equine Fiction for Girls» i: M. Adelman och J. Knijnik (red.) *Gender and Equestrian Sport: Riding Around the World*, London: Springer.
- Svenska ridsportförbundet (2007) *Stallet – en jordnära ledarskola: Färska fakta kring forskning om stalltjejer*.
- TADLOCK, CATERINA (2007) »The Mystery of Girls and Horse», www.ultimatehorsesite.com.
- TOLVHED, HELENA (2007) »Sexualisering och trivialisering av kvinnliga idrottare i medier», i: *Sexualisering av idrottens offentliga rum. FoU-rapport 2007:2*, Riksidrottsförbundet.